

РЕЦЕНЗІЯ НА ДОВІДНИК АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОЇ ОСВІТИ У ПЕРСОНАЛІЯХ¹

Рецензування «Довідника адміністративно-правової освіти у персоналіях» (далі – Довідник), підготовленого представниками юридичного факультету Запорізького національного університету, варто почати з характеристики передумов появи такого видання в Україні саме сьогодні.

По-перше, більшість сучасних науковців, які досліджують адміністративно-правові явища, застали період стагнації й занепаду радянського адміністративного права, а також його трансформації в сучасне адміністративне право України. Тобто сприйняття місця та значення адміністративного права в правовій системі України суттєво змінювалось упродовж існування одного покоління науковців. А зміна світогляду, як відомо, є водночас і простим, і складним процесом. Простим тому, що така зміна відбувається під впливом об'єктивних чинників (зміни в економічній, адміністративно-політичній і соціально-культурній сферах суспільства), а складним тому, що відбувається переоцінка цінностей ученого, яка супроводжується кризою його світогляду, зміною пріоритетів як у цілому в житті, так і щодо адміністративного права.

Однак, незважаючи на це, важко погодитись із тими науковцями, які повністю перекреслюють значення радянського періоду в еволюції адміністративного права України як науки, навчальної дисципліни та галузі права. Іноді законодавець з упередженням ставиться до радянської правової спадщини, вважаючи, що право минулого є недосконалим, репресивним, переповненим марксистською ідеологією, а тому права спадщина радянського періоду використовується не повною мірою. Сьогодні наступництво не є ні основою національної моделі розвитку, ні методологічною передумовою й підставою для розробки сучасної правової політики. І це за тих умов, коли національний вектор розвитку права має забезпечуватись також генетичною властивістю наступництва в праві, що набуває свого прояву в правовому менталітеті, правовому мисленні, національній мові, історичній пам'яті. Правовий менталітет виконує функції збереження придбаних у минулому правових цінностей, їх самобутності. Правове мислення акумулює весь попередній соціально-юридичний досвід. Історична пам'ять висловлює здатність зберігати й передавати соціальну інформацію про право за допомогою створених правових кодів. Національна мова слугує своєрідною внутрішньою формою правових актів, з неї формуються всі правові категорії.

Отже, наступництво в праві не можливе без наступництва в науці, яке виражає нерозривність усього пізнання дійсності як внутрішньо єдиного процесу зміни ідей, принципів, теорій, понять, методів наукового дослідження. При цьому кожний вищий щабель у розвитку адміністративного права виникає на основі попередніх сходинок зі збереженням усього цінного, що було накопичено раніше.

Наступництво набуває свого прояву також у тому, що на зміну адміністративістам, які працювали в період до революції 1917 року (таким як М.А. Балудянський, М.Х. Бунге, К.К. Гаттенбергер, М.Й. Куплеваський, М.І. Лазаревський,

В.Ф. Левитський, І.В. Платонов, О.А. Раєвський, І.Т. Тарасов, М.М. Цитович, П.М. Шеймін, М.М. Шпилевський та інші), прийшли адміністративісти, які розвивали радянську науку адміністративного права (наприклад, А.С. Васильєв, Є.В. Додін, О.Ф. Євтихійєв, А.П. Ключніченко, В.Л. Кобалевський, І.В. Март'янов, В.М. Марчук, Р.С. Павловський, І.М. Пахомов, В.Ф. Сіренко, О.Ф. Фрицький, В.В. Цветков, Ю.С. Шемшученко, О.М. Якуба та інші). А такі відомі в юридичній науці постаті, як Є.В. Додін, І.М. Пахомов, В.Ф. Сіренко, О.Ф. Фрицький та Ю.С. Шемшученко, і сьогодні продовжують активні наукові пошуки. За часів незалежності України активізували свою наукову діяльність В.Б. Авер'янов, О.Ф. Андрійко, І.П. Голосніченко, Р.А. Калужний, М.В. Коваль, Н.П. Матюхіна, В.П. Нагребельний, В.Я. Настюк, Н.Р. Нижник, В.Ф. Опришко, А.О. Селіванов, В.М. Селіванов та інші вчені. Саме завдяки цим авторам відбувся поступовий перехід від державоцентристського до людиноцентристського правового світогляду. Також за часів незалежності України відомими й авторитетними в науці адміністративного права стали прізвища таких учених, як С.М. Алфьоров, О.М. Бандурка, А.І. Берлач, Л.Р. Біла-Тіунова, В.М. Гарашук, Т.О. Коломосць, В.К. Колпаков, А.Т. Комзюк, О.В. Кузьменко, Є.В. Курінний, Д.М. Лук'янець, В.І. Олєфір, В.Г. Перепелюк, С.В. Петков, Д.В. Приймаченко, О.П. Рябченко, О.Ю. Синявська, В.С. Стефанюк, С.Г. Стеценко, В.П. Тимошук, М.М. Тищенко, В.К. Шкарупа, Х.П. Ярмачі та інші.

Другою передумовою появи в Україні «Довідника адміністративно-правової освіти у персоналіях» є те, що важливу роль у розвитку будь-якої науки, у тому числі науки адміністративного права, відіграють особистості. Саме завдяки цим особистостям відбуваються еволюційні стрибки в науці адміністративного права, в адміністративному законодавстві й суспільстві в цілому. У запропонованому до рецензії виданні розміщено матеріали, які розповідають про життя й діяльність видатних людей, які вже увійшли в історію науки адміністративного права як авторитетні вчені, дослідники, мислителі, організатори науки та освіти або роблять перші кроки в цьому напрямі, репрезентувавши науковій спільноті нові цікаві й обґрунтовані теорії, концепції, думки.

Для читачів Довідника відкриваються імена знайомих і незнайомих людей, низка маловідомих подій і фактів. З огляду на стрімкий та іноді божевільний ритм життя так важливо навчитися брати приклад із гідних людей, бути розумним та освіченим. Вивчаючи життєвий шлях і праці вчених, хтось із пересічних громадян може побачити також у собі витоки великої особистості, які потрібно розвинути й удосконалити. Безпосереднє ж ознайомлення з працями видатних постатей може сприяти відкриттю молодим ученим нових знань в адміністративному праві. Довідник є корисним для аспірантів і студентів вищих навчальних закладів юридичної спрямованості, які в доступній формі зможуть ознайомитись із яскравими біографіями та цікавими фактами життя своїх учителів, дізнатися про дату й місце їх народження, про тему кандидатської й докторської дисертацій, рік і місце їх захисту, про місце праці, займані посади, вчені звання тощо. Узагальнюючи, констатуємо, що До-

¹ За заг. ред. проф. Т.О. Коломосць, проф. В.К. Колпакова. – К. : Ін Юре, 2015. – 352 с.

відник є особливо корисним для прогресивних інтелектуалів, які бажають активно розвиватися та крокувати в ногу із часом.

Чим же привертає до себе увагу «Довідник адміністративно-правової освіти у персоналіях»?

Унікальність цього видання пояснюється тим, що воно є першою в Україні спробою систематизувати інформацію про персоналії адміністративно-правової освіти всієї України. Редколегія видання справедливо, на нашу думку, відмовилась від оцінки ролі кожного вченого у вітчизняній освіті та запропонувала біографії науковців в алфавітному порядку.

Людина пізнає світ від народження до смерті в повсякденних і професійних формах, постійно накопичуючи знання. Саме знання в усьому його різноманітті є тією невидимою субстанцією, що обумовлює поведінку й діяльність людини, забезпечує спілкування людей, зрештою, становить зміст їхньої свідомості. Значення знання проявляється також у збільшенні питомої ваги освіти й навчання в людському житті. Тому Довідник, наприклад, фактично доповнює знання тих людей, які ознайомилися з працями вченого, проте не встигли з ним особисто поспілкуватись і мають прогалини щодо його біографії. Комплексне уявлення про особистість з'являється лише за дотримання трьох обов'язкових умов: 1) знання про специфіку здійснюваної особою діяльності та про результати цієї діяльності; 2) знання життєвого шляху особи (біографії); 3) особистого спілкування з особою й формування особистих вражень від цього спілкування. Зрозуміло, що Довідник

містить у собі лише інформацію про наукову діяльність науковців та основні дані їх біографії, однак надана інформація сприяє налагодженню особистого спілкування з відомими вченими-адміністративістами та формуванню комплексного уявлення про їх особистість.

Автори Довідника прагнули узагальнити роздрібнену інформацію про науковців, які працювали й працюють у сфері адміністративного права, та хоча б у загальних рисах визначити перспективи й тенденції такої роботи в поліграфії в майбутньому. Сьогодні ж можна сказати, що Довідник є масштабним виданням, яке містить біографії 176 науковців, більшість із яких є докторами юридичних наук.

Таким чином, «Довідник адміністративно-правової освіти у персоналіях» є першим виданням, що заповнює порожнечу, яка давно існує у вітчизняній науці адміністративного права, зокрема, узагальнює дані про науковців, які в Україні визначають розвиток різних напрямів дослідження адміністративно-правових явищ.

Досвід створення рецензованого Довідника відкриває низку перспектив у сфері історії адміністративного права. По-перше, виникає потреба в постійному оновленні наведених даних, чого можна досягти лише шляхом періодичного перевидання Довідника. По-друге, рецензоване видання може слугувати моделлю для створення аналогічних довідників з інших галузей права, що закладе основи для енциклопедичного видання про всіх провідних вітчизняних науковців-юристів України.